

KHẢO NGHIỆM MỘT SỐ GIỐNG DIÊM MẠCH (*Chenopodium quinoa* Willd.) NHẬP NỘI TRỒNG TRONG MÙA KHÔ TRÊN ĐẤT NÂU ĐỎ BAZAN TẠI TỈNH ĐẮK LẮK

Nguyễn Văn Minh¹, Nguyễn Văn Lộc²

Ngày nhận bài: 18/02/2021; Ngày phản biện thông qua: 14/4/2021; Ngày duyệt đăng: 30/7/2021

TÓM TẮT

Hạt diêm mạch có giá trị dinh dưỡng cao (hàm lượng protein trung bình đạt từ 15 đến 21%, hàm lượng sắt 05%, hàm lượng vitamin cao và là loại hạt duy nhất có đủ các axit amin cần thiết cho con người). Mục đích của nghiên cứu này nhằm xác định được giống diêm mạch nhập nội trồng trên đất nâu đỏ bazan tại xã Eatu, thành phố Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk cho năng suất tốt, hàm lượng protein tổng số cao, phù hợp với điều kiện sinh thái của địa phương. Nghiên cứu được thực hiện trên 07 giống diêm mạch trồng vào mùa khô năm 2020 với mật độ 100.000 cây/ha (hàng cách hàng 50 cm, cây cách cây 20 cm) và trên nền phân bón 90 kg N + 60 kg P₂O₅ + 60 kg K₂O + 1.000 kg phân hữu cơ vi sinh Huco + 500 kg vôi bột/ha/vụ. Kết quả đã xác định được giống Atlas (nhập từ Hà Lan) là giống phù hợp nhất với điều kiện sinh thái ở địa phương, cho năng suất lý thuyết và thực thu cao nhất, lần lượt là 28,62 và 21,25 tạ/ha/vụ và cũng là giống cho hàm lượng protein tổng số cao nhất đạt 22,65%.

Từ khóa: giống diêm mạch, đất nâu đỏ bazan, năng suất, protein, tỉnh Đắk Lắk.

1. MỞ ĐẦU

Diêm mạch (*Chenopodium quinoa* Willd.) là cây trồng đã có từ rất lâu đời, được thế giới đặc biệt quan tâm và Tổ chức Nông lương thế giới - FAO và Liên hợp quốc - UN kêu gọi năm 2013 là năm Quốc tế cây diêm mạch với nhiều lý do: Là cây lương thực có giá trị dinh dưỡng cao (hàm lượng protein 15 - 21%, là loại hạt duy nhất có đủ các axit amin cần thiết cho con người, hàm lượng sắt 05%, hàm lượng vitamin cao); Và là cây trồng có khả năng chống chịu rất cao với điều kiện ngoại cảnh bất thuận (canh tác được trong điều kiện nhiệt độ từ -5 °C đến 37°C; chịu hạn rất tốt). Diêm mạch là cây chịu hạn rất tốt, dễ trồng, không kén đất, sinh trưởng và phát triển tốt trên hầu hết các loại đất: đất nghèo dinh dưỡng, đất khô cằn, đất nhiều sỏi đá, đồi gò, đất chua, đất kiềm, đất mùn, đất bị nhiễm mặn, đất cát ven biển... chịu được khoảng pH rộng (4,8 - 8,5). Diêm mạch là cây trồng có thể chịu được điều kiện khó khăn như những vùng đất nhiều acid, khô hạn, mặn, vùng ở vĩ độ cao (Ruiz-carrasco và cs, 2011).

Cây diêm mạch được trồng thử nghiệm đầu tiên ở Việt Nam trong giai đoạn 1986 - 2000 với giống HV₁ tại nhiều tỉnh thành ở miền Bắc đạt năng suất 14,0 - 20,6 tạ/ha (Trịnh Ngọc Đức, 2001). Bertero và cộng sự (2004) cũng cho biết cây diêm mạch thích nghi khá tốt với điều kiện Việt Nam (đặc biệt là khả năng chịu hạn rất cao), một số nơi năng suất còn cao hơn so với một số vùng nguyên sản trên thế giới. Những năm gần đây, cây diêm mạch đã được một số tác giả nghiên cứu, thử nghiệm ở miền Bắc

như nghiên cứu về khả năng chịu mặn một giống diêm mạch của Nguyễn Việt Long (2016), về phân bón của Đinh Thái Hoàng và cs (2015); Ở Miền Trung, nghiên cứu về phương thức gieo trồng và mật độ của Trần Thị Hân và cs (2017), thời vụ gieo trồng của Phan Thị Phương Nhi và cs (2017) trên một số loại đất khác nhau nhưng trên đất nâu đỏ bazan tại tỉnh Đắk Lắk chưa có nhiều nghiên cứu về loại cây trồng mới này, đặc biệt nghiên cứu về so sánh giống. Trên cơ sở sự hỗ trợ về nguồn giống cây diêm mạch của Bộ Nông nghiệp Chăn nuôi và Thủy sản Argentina (thông qua Học viện Nông nghiệp Việt Nam), chúng tôi tiến hành nghiên cứu trồng thử nghiệm một số giống cây diêm mạch trên đất nâu đỏ bazan (một trong những loại đất phổ biến tại tỉnh), trong mùa khô nhằm xác định được giống phù hợp nhất với điều kiện khí hậu, đất đai và cho năng suất, hàm lượng protein cao nhất tại thành phố Buôn Ma Thuột, góp phần đa dạng hóa cây trồng trong tình hình nhiều cây trồng chủ lực của tỉnh đang giảm mạnh về hiệu quả kinh tế và hiện tượng hạn hán, thiếu nước cho sản xuất nông nghiệp ngày càng trầm trọng tại địa phương.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Vật liệu, thời gian và địa điểm nghiên cứu

+ *Vật liệu nghiên cứu*

- Các giống diêm mạch nhập nội được hỗ trợ từ Bộ Nông nghiệp Chăn nuôi và Thủy sản Argentina thông qua Học viện Nông nghiệp Việt Nam (chương trình INAI) cụ thể như sau:

¹Khoa Nông Lâm nghiệp - Trường Đại học Tây Nguyên;

²Bộ môn Cây lương thực - Học viện Nông nghiệp Việt Nam;

Tác giả liên hệ: Nguyễn Văn Minh; ĐT: 0913484315; Email: nvminh@ttn.edu.vn